

Menneskerettighetene er uforanderlige

Grunnloven

JOHAN I. HOLM
PENSJONERT GYMNASLEKTOR

Hva er en grunnlov? Dette spørsmål stilte avisen Dagen til teologiprofessor og Stortingets visepresident, Inge Lønning, i et oppsett 21. januar 2005. Lønning reagerte med rette mot stortingspresident Jørgen Kosmos, og stortingsrepresentantene Carl I. Hagens, Ågot Valles, jusprofessor Eivind Smiths og statsviter, professor Trond Nordbys forslag om å erstatte Eidsvollgrunnloven med en helt ny. Ågot Valle i justiskomiteen oppgav som grunn at «menneskerettene bør vera den grunnleggande verdien i den norske grunnlova».

Her stilles vi overfor et stort paradoks. Menneskerettighetene, som formulert i den berømte franske erklæring av 1789, og som innleder den frie, demokratiske franske statsforfatning av 1791, har

som forutsetning at de er evige og uforanderlige («uavhengelige»). Ellers var de ingen absolutt rett for borgerne overfor statsmakten. Men ifølge hele den tenkning som ligger bak Menneskerettighetenes erklæring og forfatningen av 1791; og, som eksplisitt nevnt i innledningen – skulle rettighetene sikre borgernes krav for all fremtid og måtte respekteres av alle senere regjeringer som universelle sannheter. Slik ble de også oppfattet av hele den senere vestlige opinion, også av Eidsvollforsamlingen i 1814, og slik ble de anvendt og formulert av grunnlovsfedrene i USA i de berømte Bills of Rights og siden i USAs konstitusjon.

At det eksisterer evige og uforanderlige prinsipper som står over staten, var ikke bare basis for naturretten, men for alle frie forfatninger som vokste frem på 1800-tallet. Nordens skarpeste skrankeadvokat og Norges fremste tolker og forsvarer av Grunnloven i unionstriden med Sverige, regjeringsadvokat Bernhard Dun-

ker, bygde hele sin argumentasjon på naturretten. En grunnlov er derfor en samling evige grunnprinsipper i lovs form.

For vår sekulariserte generasjon er Grunnlovens naturrettslige tankeverden fremmed og delvis utilgjengelig, således paragraf 112 om grunnlovsforandringer. Man har opphøyd pragmatismen og relativismen som høyeste prinsipp. *Panta rei* – alt flyter. Gjennom hele Europas åndshistorie har idealismen til Sokrates og Platon måttet kjempe mot materialismen til Aristoteles. Etter at sosialismen og sosialdemokratiet beseiret de politiske regimer helt eller delvis, har idealismen tapt sin dominans.

Politikk er ifølge naturretten, et spørsmål om rett. Bjørnstjerne Bjørnson sa midt i unionsstridens hete: «Politikk er nestekjærlighet i praksis.» For materialisten og sosialisten er politikk et spørsmål om makt. Da en Ap-statsminister i 50-årene ble spurt om han forsvarte politiske ansettelser i det offentlige, svarte han: «Politikk

er makt, vi har makten, og vi skal bruke den.» – Men skatt etter evne er ikke «utjevning».

Sosialdemokraten Ågot Valles ønske om å erstatte Eidsvollgrunnloven med en mer «demokratisk grunnlov» som sikrer menneskerettighetene, innebar derfor en selvmotsigelse. Norske borgere har allerede sine rettigheter garantert av Grunnloven, nemlig i avsnitt E. Men ifølge Menneskerettighetenes erklæring dreier det seg om likhet i rettigheter, ikke en ytre likhet i inntekt og formue etc., som er sosialismens ideal. Forfatningen av 1791 og alle senere franske forfatninger knesetter den private eiendomsretten som en av de «hellige» uforanderlige menneskerettighetene. Det samme gjør Eidsvollgrunnloven. Det hersker en indre dependens i de formulerte menneskerettighetene. Politikere i etterkrigstiden har krevd rett til arbeid, rett til undervisning, rett til å bo etc. Dette er irrasjonell politisk ønsketenkning. Stortinget måtte avvise den opprinnelig foreslåtte «rett

til arbeide» som grunnlovsparagraf og omgjøre «rettigheten» til «program for regjeringen», se grunnloven paragraf 110.

Inge Lønning hadde nok mange med seg da han ikke ville forandre Grunnloven på fundamentale punkter. Men også hans standpunkt innebar en selvmotsigelse. For hva skulle Grunnlovens hovedtanke være om ikke folkesuvereniteten. Den var bærende grunntanke for både den franske revolusjon og for Eidsvollsverket. Folkesuvereniteten har to aspekter, indre og ytre folkestyre. Altså nasjonal selvstendighet i forhold til andre nasjoner og stater. Det burde være klart at Grunnlovens paragraf en om den nasjonale suverenitet, ikke lar seg forene med medlemskap i en ny politisk union, altså EU. Da mister for øvrig Stortinget og folket også suvereniteten over lovgivningsmakten – som er selve kjernen i statsmakten.